№ 169 15 აგვისტო, შაბათი. 1866—1882 14 აგვისტო, შაბათი. № 169.

რედაქცია

გოლოვინის პროსპექტზე თ. ი. გ. მუხრანსკის სახლებ-
ში ქვემოთ.

ხელის-მოწერა

მიიღება თფილისში „დროების“ რედაქციაში, ქუ-
თაისში ჭილაძის (ვერარდის) წიგნის მაღაზიაში. გარეშე
მცხოვრებთათვის ადრესი: Въ Тифлисъ, въ редак-
цію „Дроэба“.

„დროების“ ფასი:

წლიურად	9 მან.	სამის თვისა	3 მან.
ექვსის თვისა	5 მან.	ერთის თვისა	1 მან.

დროება

გამოდის ყოველ-დღე ორშაბათს გარდა

ფასი განცხადებისა

ერთის სვეტის, ასოთი 1 ... სტრიქონისა ... სტრიქონზე 8 კაპ.

თუ ხელმოწერები მოითხოვენ, რედაქცია გაასწორებს და შეამოკლებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს. ...

განცხადებანი მიიღება ქართულად, რუსულად და სხვა ენებზედ.

ქუთაისში განცხადებანი მიიღება ჭილაძის წიგნის მაღაზიაში.

ცენზორი „დროებისა“ ...

ხუთის თვის ხელის-მოწერა.

პირველის აგვისტოდამ ამ 1882 წლის დამლევამდის

„დროება“

ღირს გაგზავნით 4 (ოთხი) მანეთი

ხელის-მოწერა მიიღება: ტფილისში—გოლოვინის პროსპექტზე, თ. ივ. მ. მუხრანსკის სახლებში, კლუბს ქვემოთ.

ქუთაისში—ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში.

ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ, редакція „Дроэба“.

...სასტატო სემინარიის ქუთაისის გუ-
...ბიაში დაბა ხონში საყოველთაოდ
...დებს, რომ მისაღები ეგზამენები სპე-
...ულ სემინარიაში დაიწყება 23 ამა აგ-
...ტოს თვიდამ 1882 წლისა.

ტელეგრამმა

(„ჩრდილო-მხრის ტელეგრაფის სააგენტოსი“)

პეტერბურღი, 12 აგვისტოს. შინა-
ურ საქმეთა მინისტრი აცნობებს სა-
ყოველთაოდ, რომ ვარშავაში ხოლე-
რაზე ხმები ტყუილია.

...გაზ. „გოლოსი“-ს სიტყვით, 11
...თვეს გაიხსნა ხერსონის დამოუ-
...

...გაზეთი „ახალი დროება“ გვაცნო-
ბს, საქმით დეპარტამენტმა გა-
...ბა 80 საქონლის ექიმი შუაგულ
...ვერნიებში, რომ კარგად გამოი-
...ონ საშუალებანი საქონლის ჭირის
...სპობად.

...წელს ცოტანი თხოულობენ სამ-
...რო-მედიკურ აკადემიაში შესვლას;
დადებული რიცხვის შესაბამისად კი-
დევ აკლია $1/3$ მეტი სტუდენტები.

პეტერბურღის ბირჟა, 12 აგვისტ.

ბანკის ბილეთები:	მან.	კაპ.
პირველი გამოცემისა —	94—	50 $1/2$
მეორესი — — — —	90—	37 $1/2$
მესამესი — — — —	90—	50 $1/2$
მეოთხესი — — —	90—	50
მეხუთესი — — —	90—	50
აღმოსავლეთის პირვ. —	89—	50 $1/2$
აღმოსავლეთის მეორე	89—	50 $1/2$
აღმოსავლეთის მესამე	89—	75
ოქრო, $1/2$ იმპერიალი	8—	24

შინაგანის 5% სესხი ბილეთის არჩევა

პირველი სესხის — —	214—	75
მეორე სესხის — —	213—	25

100 მანეთი ღირს:

ლონდონი —	24—06	პენსი
ჰამბურღი —	206— „	ცენტი
პარიჟი — —	253— „	სანტიმი
ბერლინი —	„ — „	პფენიგი

დღიური

სოფ. წინწყაროდამ ამ სოფლის ქა-
ლი გვწერს, რომ 15-ს აგვისტოს არის
დღეობა წინწყაროს ღვთის-მშობლის
ეკლესიისა, სადაც დიდ ძალი მლო-
ცველები მოდიან, როგორც სხვა სოფ-
ლებიდამ ისე ქალაქიდამაცაო. სხვათა-
შორის მოდიან კუკიელი სომხებიც,
და ბევრს ამათგანს ჩვეულებათა აქვსთ,
რა კი გადაკრავენ ღვინოს, სხვა-და-
სხვა უწესოების მოხდენაო. ბევრი
ამათგანი მოვლენ ეკლესიასთან ზო-
გი ტირის, ზოგი ღრიალებს, ზოგი
ხატებს ეპოტინება და ზოგი კიდე
გაწვება ეკლესიის კარებთან, ვი-
თომ მოვკვდიო და ამ ნაირად ეკკლე-
სიაში შესავლის კარები დანარჩენ
მლოცველებისათვის დახშული არისო.
ამითი ვითომ ისინი ქადაგებს აჯავ-
რებენო. საქმე იმაშიაო, იწერება წინ-
წყაროელი ქალი, რომ ჩვენი ქრმები
და ძმები ძალიან ცუდის თვალით
უყურებენ ამათ მოქმედებასაო და
ხშირადაც, წესიერების დამცველ პი-
რებს მოკლებულნი, ისინი იძულებულ-
ნი არიან თავის-თავად ჩამოაგდონ წე-
სიერებაო.

რამდენჯერმე მოსვლიათ ჩხუბი კინ-
ტო ჯიბგირებს და აქაურს ბერძნებს,
მაგრამ მეორედ მაინც ისევ ისე იქცე-
ვიან ესენიო.

ლის პიროვნის ... მოველი-
დეთ, რადგან აქაური მცხოვრებ-
ლები მეტად აღელვებულნი არიან და,
თუ კიდე კინტო-ჯიბგირებმა ამ ნაირი
უწესოება ჩაიდინეს დიდ ჩხუბს უპი-
რებენო.

ვითხოვთ, იწერება წინწყაროელი
ქალი, ვისიც ჯერ არს, მიაქციოს ამ
გარემოებას ყურადღებაო, თორემ
შეიძლება უბედურებაც რამე მოხ-
დესო.

მჯვი არ არის, რომ ამ ნაირი უწესო
მოქმედება კინტო ჯიბგირებ-სომეხ-
თაგან, ქართველის ეკლესიასთან, მე-
ტად აღელვებს ხალხს და თუ მართ-
ლა, ვისიც რიგი და მოვალეობაა, არ
მიაქცია ყურადღება, შეიძლება ამ
შემთხვევამ კიდეც იმსხვერპლოს რა-
მოდენიმე კაცი.

***

მომავალის სეზონიდამ, როგორც
შევიტყვეთ, ტფილისში სომხების დრა-
მატიული დასი აღარ იქნებაო. ორი
საუკეთესო მსახიობი დაკლდა სომ-
ხების დასს—ადამიანი და სირანუშ,
რომელთაც უარი განაცხადეს ტფი-
ლისის სომხურს დასში მონაწილეო-
ბის მიღებაზედ. ასე რომ მომავალ-
ში სამუდამოდ დასის მაგივრად სომ-
ხურ წარმოდგენებს გამართავენ სცე-
ნის მოყვარენიო.

***

„შრომას“ ნამდვილად შეუტყვია,
რომ ბ. ლექავა უკვე შესდგომია იმ
ტყის გამიჯვნას და ნაჭერ-ნაჭერ გა-
ყიდვას აჯამეთში, რომელიც ეკუთვ-
ნის თავ. ირაკლი გრუზინსკის ქვრივს
და რომლის ვაჭრობაც ამ ბ. ლექა-
ვას აქვს მინდობილი. ვაჭრობაზედ
დასწრებია ორმოცამდე ჩვენი გლეხო-
ბა და უმეტესი ნაწილი ტყისა შეუს-
... ... სასურ-
ველია, რომ ეს ტყე სულ მეზობლად
მოსახლე გლეხებმა შეისყიდონ.—შე-
იძლება, ბევრი გარეშე, კარგად ცნო-
ბილ აზრებისა და მიზნის პირნიც გა-
მოევაჭრონ ბ. ლექავას, შეიძლება
მეტიც შეაძლიონ, ვინემ საწყალ გლე-
ხებს შეუძლიანთ, მაგრამ ჩვენ მაინც
იმედი გვაქვს, რომ მცირე ანგარიშის
გულისათვის, არ დაუკარგვენ ჩვენ
გლეხებს ამ ქონებას.

***

„შრომა“-ვე გვაცნობებს, რომ ქუ-
თაისის ვაჭრებს განუზრახავსთ დააფუძ-
ნონ იქ ქალაქის საკრედიტო საზო-
გადოებაო, რომელიც სესხს ქალაქის

„დროების“ ფელეტონი, 14 აგვისტ.

მუშა

მე ერთ კუთხეს,
ქუჩის განაპირასა,
არ ვინ მხედავს
მედით განაწირალსა!

*

არც კი ვინმე შემამჩნევს
თუ კაცი ვარ,
მკვდარი ვედივარ,
თუ მიწაზედ დავდივარ.

*

რომ არ ბრჭყვინავს
დამტვერული ძონძები,
მე საბრალო მით
არვის ვაგონდები.

*

ღალალულსა მეტის
ტვირთის თრევითა,
კლდეზედ ბობღვით,
ხან ძირს ჩამოთრევითა

*

ოფლი დამდის
ფეხებამდის წყლივით—
დავავიწყდი მე.....
ქვეყანას მკვდარივით.

*

ჩუმად ვდივარ
ხმას არ ვიღებ მუნჯივით,
მე ცოცხალი
დავიმარხე მკვდარივით.

*

ძველა ჩემზედ
ლონიერი გამხდარა!....
ეს ქვეყანა
ასე როგორ წამხდარა!

*

მინდა რამ ვსთქვა,
ხმას არ მაღებინებენ...
ისე მომკვლენ,
არც გამაგებინებენ...

*

თუ გინდ კიდეც
ცოცხალი დავიმარხო,
პირითა ვსთქვა
მინდ გულში განვიზრახო—

*

მცემენ საწყალს—
სულს გამაკმენდინებენ,
ჩემს სახლ-კარზედ
ხელს ამაღებინებენ.

*

ეს ქვეყანა როგორ
გაღარიეულა!
ძველა კაცი—
ეშმაკათა ქცეულა.

*

ღმერთო, ერთი
...ასწორი იმ ბედსა,
რომ კაცი კაცს
აღარ უხრიდეს ქედსა!...

*

რომ ერთ გზაზედ,
ვით ძმამის შვილები,
ერთად იდგნენ
შენგან დალოცვილები!

22 ივლისს. კ-ნა ნ. ორბელიანისა.

არხეოლოგიური მოგზაურობა

(გაგრძელება *)

წურწყაბში ორიოდე მოსახლე იქ-
მნება, მისავალს პატარა ციხე ჰქონია,
მაგრამ ის სახლებად გარდაუკეთებიათ
და სოფლის შუა ყოფილი ეკლესია

(* იხ. „დროება“, № 168.

უძრავ-მამულების გირაოს ქვეშ გასცემსო.

* * *

ბაზ: „ბათომის ფურცლის“ ჩურუქსუელი კორრესპონდენტი იწერება სხვათა შორის ამ გაზეთში:

„უველა უნაყოფო ზომების შემდეგ ბოროტების მოსასპობლად, მე მგონია, მხოლოდ ერთიღა დაგვრჩენია: ჩავაყენოთ ჯარები სოფლებში (!), სადაც ცხოვრობენ ავაზაკების ნათესავნი და სადაც, უეჭველია, ეს ავაზაკებიც ჰბუდრობენ და დაუდვიათ ადგილობრივ მცხოვრებთ, რომ ეს ჩამდგარი ჯარი არჩინონ მათ (!). ეს საჭიროა პირველად მისთვის, რომ დატვირთულ ცხენებს ძრიელ გაუჭირდებათ ქინტრიშის გარემო ბევრ ალაგებში გადავლა და აქედამ ჯარს სარჩოც ვერ მიეწვდინება, და მეორედ მისთვის, რომ მატერიალურად შევიწროებული (ჯარის რჩენით) მცხოვრებნი, მიგვითითებენ, ადვილად შესაძლოა (?), იმ ალაგებზე, სადაც ჰბუდრობენ ავაზაკები. უკეთესი იქნება, თუ ერთ ასს მილიციელებს ჩავაყენებთ, ეხლა რომ ჩურუქსუსთან არიან დაბინავებული, რადგან ამათ უკეთ იციან ადგილობრივი ხასიათი და უფრო მარდადაც იმოქმედებენ, ვინემ სხვა ჯარი“.

დასასრულ თავ-გასული დამწერი ამ შენიშვნისა, იმედოვნებს კიდეც, რომ „მალე შესრულდეს ეს ჩვენი სურვილიო“.

[illegible] არა ვრაცხთ, ვილაპარაკოთ აქ იმაზედ, თუ რა საფუძველი უძევს, რა შედეგი მოსდევს ამ ვიღაც Z—ის წინადადებას. არა ერთხელ გვინახავს, რომ ამ გვარად ჩახიზნულ ბოქოულებს თითქმის მთელი სოფლები აეჯანყებინოსთ თავის უმართებულო მოქმედებით, და სარგებლობა კი სრულიად ვერა მოეტანოსთ-რა.

* * *

„შრომაში“ ვკითხულობთ:

„ერთს ახირებულს შემთხვევას გვატყობინებენ, რომლის დაჯერება ძლიერ გვიძნელდება ჩვენ. სამს ამ თვეს, საღამოს, ქუთაისიდგან რამდენიმე საპატიო პირი გამგზავრებულან გელათის მონასტრის სანახავად, იმ განზრახვით, რომ იმ ღამეს გელათში დარჩენილიყვნენ და მეორე დღეს დაწვრილებით დაეთვალიერებინათ მონასტრის შესანიშნავი არხიტექტურა და ძვირფასი ნივთები. რადგანაც ამ პირებს ღამის გათევა გელათში სდომებიათ, ამისთვის თან ურმით საჭმელ-სასმელი და ქვეშსაგები წაუღიათ. სანამდის გელათში ჩავიდოდნენ თურმე, მოსწრებიათ წვიმა და კარგა ლაზათიანად შეუსუსხავს ისინი; სინამდის ბარგი ჩააწევდა გელათში, ე. ი. ღამის ათ საათამდის, ესენი რვა საათზე საღამოს ჩასულან და ბერებისთვის უთხოვნიათ, რომ მათ ღამის გათევის ნება მიეცათ; ბერებს დიდის სიამოვნებით მიუღიათ და მათთვის სასტუმრო სახლი კიდეც უჩვენებიათ. ამ დროს მოისმის თურმე ერთი ყვირილი და ლანძღვა-გინება: ვინ არის ეს კანტოები, რომ ჩამოსულან აქ, ეხლავე დაიკარგონ აქედანო. ეს სიტყვები წარმოუთქვამს, როგორც გვარწმუნებენ, ყოვლად-უსამღვდელოესს ეპისკოპოსს გაბრიელს. ამ სიტყვებზე გამოდავებიან სტუმრებიც და ერთი უსიამოვნება ატეხილა მათ შორის; ყოვლად უსამღვდელოესს სეკრეტრისათვის პროტოკოლის შედგენა უბრძანებია და ამ ნაირად მასპინძელი და სტუმრები ერთმანერთს უკმაყოფილოდ დაშორებიან. იმ ღამეს სტუმრები იქ დარჩენილან, მეორეს დღეს იქვე უსადილნიათ და შემდეგ წამოსულან ქუთაისში.

ეს ამბავი ჩვენ გვიამბო ერთმა იმ საპატიო პირთაგანმა, რომელთაც ყოვლად უსამღვდელოესთან უსიამოვნება მოსვლიათ. სანამდის ამბავს დაწვრილებით არ შევიტყობთ, ჩვენ არ შეგვიძლია ამ ნაამბობს სრული რწმუნება მივსცეთ, მით უფრო, რომ ყოვლად უსამღვდელოესს ეპისკოპოსს გაბრიელს ჩვენ იმდენად ვიცნობთ, რომ არა გვგონია ამას იკადრებდა. ამ ამბავს ჩვენ ვბეჭდავთ მხოლოდ მისთვის, რომ ნამდვილი გარემოება აიხსნას“.

სწორედ ამ შემთხვევაზედვე მოგვივიდა ჩვენც შემდეგი შენიშვნა:

„ეს ჩვენი სადიდებელი და სათაყვანებელი, ყოვლისფრით შესანიშნავი გელათის მონასტერი დღეს საქეიფო ადგილად გაუხდია ხალხს. სადაა დღეს ის მლოცავი და ღვთის მოსავი ხალხი, რომელიც რამოდენიმე დღის მანძილზედ ამ მონასტერში ფეხ-შიშველი წავიდოდა, ღამეს ლოცვაში გაათენებდა, შეძლებისა-და-გვარად შესწირავდა შესაწირავს და სულით და გულით დამშვიდებული და დანუგეშებული უკან დაბრუნდებოდა! დღეს ფაეტონებით, „სედლოიანი“ ცხენებით და დაფა-ზურნებით მოდიან ამ მონასტერში, ლოთობენ, მრუშობენ იხრწნებიან ზნეობით, ფლანგავენ თავიანთს ქონებას,—ერთი სიტყვით, რაც რო კეთილი გრძნობის აღმაშფოთებელი და წამპილწველია, სუყველას თვალის წინ დაგვანახვებენ.

განა ამისთანა პატივისცემას უწევდნენ მონასტრებს ჩვენი მეფეები და თავად-აზნაურები უწინდელს დროში? აგეთ მაგალითს უჩვენებდნენ მდაბალ ხალხს? თავიანთ სიმდიდრეს და შეძლებას ასე აოხრებდენ მონასტრებში? ვინ შესწირა ამ მონასტერს ამდენი თვალ-მარგალიტი? ვინ შეამკო ოქროთი და ვერცხლით ძვირფასი ხატები და ჯვრები და ეკკლესიის სამკაულები? ვინ ააგო ამისთანა და მრავალი სხვა შესანიშნავი ტაძრები? დიდი სირცხვილი და უმაღლეს ხარისხამდე ზნეობის დაცემაა ჩვენი, რომ აგეთი წმინდა ადგილი დღეს ყავახანად გაგ[illegible].

ქვის გული უნდა ჰქონდეს იმ კაცს, წარსულის და მომავლის საქართველოს ბედის მგმობელი უნდა იყოს ის ქართველი შემძლე თავადიშვილი, თუნდ გლეხი, რომელიც ასე სამარცხვინო მდგომარეობაში ხედავს დავით აღმაშენებლის საფლავს, მაგრამ მის გულზე კი ქეიფობს და ლოთობს“.

„დროების“ კორრესპონდენცია

გომი, 1 აგვისტოს. ივლისის თვის „დროების“ ერთს №-ში დაბეჭდილს ჩემს კორრესპონდენციას გომიდგან ადგილობრივ მამასახლისის უწესოდ მოქცევაზედ, აქ მოკლულ [illegible] საფლავების [illegible] ცა მთავრობისაგან [illegible] და ამ საქმეზედ ადგილობრივი გამოძიება მოახდინა მაზრის უფროსის თანაშემწემ ვ. [illegible] სურველია, რომ ამ გამოძიებისაგან სიმართლე არ დაიმარხოს და ბოროტობა გამოაშკარავდეს.

ამ საქმემ ჩოჩქოლი მოახდინა იმ პირებში, რომელნიც, მათ და შეუმჩნევად, უწესოების მფარველად ხდებიან ხოლმე და ცდაში არიან, როგორმე მოახერხონ ამ საქმის სრულებით სხვანაირად ჩვენება მთავრობასთან.

არ ვიცი იცის ვ. ამ პირების ცდა რა მხრით შეხედავს, მაგრამ ეს კი გასაკვირველია, რომ იმან გამოძიება ერთს და იმავე საგანზედ ორჯერ მოახდინა. ჯერ ერთხელ მობრძანდა გომში და გამოძიებამ ჩემი სიტყვები დაამტკიცა. შემდეგ, (ალბად ვისიმე თხოვნით). რამდენიმე დღის უკან, (29 ივლისს) მეორეთ მობრძანდა და აი რა მოახერხეს მამასახლისმა და მისმა მფარველებმა: ვისთვისაც ფული წაერთმიათ და ვინც მართალი უჩვენე პირველ გამოძიებაში, იმათ გადაათქმევინეს პირველი ჩვენება. ახალი პირები წამოუყენეს ადგილობრივ სამამასახლისოდამ, ალაპარაკეს როგორც სასარგებლოდ დაინახეს, ზოგმა მათგანმა უმოწმა, რომ ფული იმათ ნებით იყო შეწირული და დაასახელეს რაოდენობა ფულის; ზოგმა დაამტკიცა, რომ რაც მამასახლისს ფული დაუხარჯავს, ვითომც მიცვალებულის საჭიროებისათვის, მათ მიუღიათ ეს ფული.

(ამ მოწმებში იყო ერთი ადგილობრივი სულის მამა ამან დასაფლავების წინედ აღიარა, რომ იგი ამ საქმისთვის არაფერს მიიღებს და პირ-იქით თვითონ [illegible] აჩუქებს. გამოძიებაში კი უჩვენა რომ ორი მანეთი მიიღო. ამაზედ წინად კი ამავე მამამ ერთ პატიოსან პირთან აღიარა, რომ ერთი მანეთის მეტი არ მიუღია, მეორე პატიოსან პირთან აღიარა რომ 1 მ. 80 კ. მიიღო და მესამე პატიოსან პირთან რომ 2 მ. 20 კ. მიიღო)!

ჯამად. ალმოსავლის საკურთხეველი და კამარები ისევ ეტყობა. ჯვრები წაუშლიათ და ნაწერები არა სჩნდარა. ფოცხოვის საეპარხიო წურწყაბის სამწყსოდ აღწერილია. ძველი გვარები ვიკითხე და მითხრეს ბევრი არიან, მაგრამ ყველამ თავისი გვარი იცისო, ჩვენ თათრულ გვარებს ვხმარობთო. აქ გამოჩენილი ყოფილან მელიქისშვილებიო!

გავიარე ღვინიას. აქ სოფლის მოცილებით გვერდობზედ ეკკლესია არის დაქცეული. გვერდზედ მიდგმული განყოფილებები მრთლად იყვნენ; ხუცური ნაწერი არა იყო-რა. მხოლოდ რამდენმე ნახატებზედ ბერძნული ასოები ვნახე თითო-ოროლა. ამ ეკკლესიას გალავნის ბოლოში მონასტერი ჰქონია, თლილის ქვით ნაგები, ორი სართული, კედლები მოქცეულია და შიგ მშვენიერი ცივი წყარო გამოსჩხერს ქვის ღარითა. ეს გვერდი სულ ვენახობა ყოფილა ამ წყაროს წყალობითა, ნაქები ღვინოც სცოდნია და მისთვის ღვინია დაურქმევიათ, ასე გვითხრეს მცხოვრებთ.

შუა-დღისას დილვირს ჩავედით. თ. ხერხეულიძის მოადგილემ—გ. ლევან ფირალოვმა გამაყოლა კაცი ტამალას. იქაურები 5-ოდე მოსახლე ოსმალოში გაქცეულან. ეკკლესიის ქვებით აბანო აშენებული დაშთენიათ ოხრად. ერთ ნანგრევში ემბაზის ქვა ვნახე გარეშემო ხუცურის წარწერითა, მაგრამ ბევრგან წაეხოცათ, მხოლოდ ერთ გვერდს გამოვიტანე: „ზაბულონის სულსა“; მეორე კუთხესა: „ფარსადანის ძისა“, და სხვა ველარა გავარკვიე.

იქიდგან სამხვლეზედ ავიარეთ და ავედით ოხტელს. მშვენიერი ეკკლესია არის ნახევრად დაქცეული. კარის ქუდის ჩამოვარდნილ ქვაზედ ეწერა ხუცურად: „ქრისტე განუსვენე სულსა გვიარაიარარის გრიგოლაისა დედისასა“. სხვა კედლის ქვაზედ ეწერა: „ქრისტე განუსვენე სულსა...კნეს“. აქაურები ქვაბლიანიდგან იყვნენ გარდმოსული 12-ოდე სოსახლე. ურლარის მთა ზედ აკრიათ, შეუძლიანთ კარგი ცხოვრება; მაგრამ, როგორც შევნიშნე, ყოველგან, ეს სამოთხის ნაირი ქვეყანა სრულიად უყურადღებოდ მიტოვებულია, პურ-ქერის მოყვანის მეტსა არასა ზრუნვენ. არა მარტო ვენახი, მოუსპიათ ბაღჩებიცა საზოგადოდ, თითო-ოროლა სოფელს ძლივ ნახავ, რომ ხევან-ნამყენი იყოს. მართალია ოსმალოში გარდასახლებულები დიდი ნაწილი ისევ უკან მოსულან დაშვლეპილ დალატაკებულნი და დანაშთენიც ნელ-ნელა მიდიან შერცხვენილნი, გარნა, სანამ მთავრობა შემწეობას არ მისცემს ამათ და ენერგიული დარიგებით არ დააყენებს საუმჯობესო ცხოვრების გზა-კვალზე, ესენი ისე გასაწყლებულან, რომ თავიანთით თავს ველარ ირჩენენ...

იმ საღამოზედ დილვირს ჩამოვედი. ვიკითხე მოხუცებულებისგან ძველი ამბავები, მაგრამ ვერა შევიტყე-რა, სჩანს ერიდებათ, ჯერ გაბედვით ვერა უთქვამსთ-რა. ამ დილვირს დასავლეთ უძს პოხის ჯვარის მთა, ამისა და არსიანს შუა მეფის წყარო და ურემბანნარიხევს ყოფილან მანანაშვილები. ამათგანს ერთ მოსახლეს სცოდნია ურემად სადღაც მიყრუებულ ადგილს აბანო. როცა სნეულნი, წელ-

ამას აბა რას მიუხვთებოდა მ., თუმცა კვირობდა იმ პირების ჩვენებაზედ, რომლებმაც წინად სხვა ნაირად უჩვენეს. ამ გამოძიებაში ნაკითხნი არიან სტანციაში მოსამსახურე პირნი,— გარდა ორისა, თვით მკვლელი და მექიანური, რომელთაც შეუძლიანთ ჭეშმარიტების აღდგენა. ამითი არა მგონია გამართლდეს მამასახლისი, რომ ზოგიერთმა პირებმა სთქვან, ჩვენ ამდენი ფული შევწირეთო და სხვებმა სთქვან ჩვენ ეს ფული და ამაზედ მეტიც დანახარჯათ მივიღეთო. აი რისთვის არ გამართლდება მამასახლისი: 1) ფული იკრიფებოდა სამი კაცისაგან და იკრიფებოდა წამსვლელ-მომსვლელ უცხო პირებისაგან: იმათში ფულის მკრეფნი ნახევარსაც არ იცნობდენ და როგორ დანიშვნენ მათ მოწმებათა; 2) იმ ფულის შემოსავალში, რაც მამასახლისმა უჩვენა და ტყუილი მოწმებით დაიმტკიცა, არ არის ნაჩვენები არც ის ფული, რომელიც წაართვეს მკვლელსა ვითომც და დეპეშების გამოსაგზავნათ. ჯერ არ არის დასაჯერებელი და თუ ამ გამოიიებისაგან საქმე გაბრუნდდა და მთავრობამ მამასახლისის სასარგებლოდ ჰცნო, მაშინ სასურველია სასამართლოში გადაიცეს ეს საქმე და იქ ჭეშმარიტება არ დაითურგნება. სასამართლოში გამოცხადდება ისიც, არც არ იყო მოხსენებული კორრესპონდენციაში: 1) მამასახლისმა 30 კ. არ გაიმეტა, რომ სამი არშინი უბრალო თეთრი სუდარა ეყიდნა მიცვალებულისათვის და დედი-შობილა არ ჩაეგდო საფლავში (პერანგიც აღარ ეცვა); 2) უკანასკნელი ქონება ქუდი და ჩოხა აგლიჯა მიცვალებულსა და ჩოხაშიაც არ წაახვია იგი; 3) დასაფლავების წესის შესრულების დროს ქუდ მოუხდელი იდგა საფლავის ახლოს და თავ-მოყვარედ იცქირებოდა აქეთ-იქით და 4) დამჭრელს თავისი ზურნები და დუდუკები არ დაუბრუნა, უარი უყო და აქამდისინ ისინი მამაცოვის დუქანში ყრიან. რას ფიქრობს ამაზედ მამასახლისი რითი გაიმართლებს თავსა. თუ სიბრუნდით არ იქცევა, რატომ ეს ჩოხა ქუდი, ზურნები და დუდუკები გამომძიებელს არ წარუდგინა დაბექდილი. შეიძლება ეხლაც დაბექდის და როგორც უნდა ისე იმართლოს თავი.

დიდი სასარგებლო იქნება, რომ ამ გამოძიებამ ფუჭად არ ჩაიაროს. უველა გარცებული უცქერის იმ საქმესა ამიტომ, რომ ბევრი დაწერილა აქამდისინ ამაზედ უფრო უწესო საქმეებზედ და მაზრის უფროსს ყურადღება არ მიუქცევია,—მაგალითად—შორს არ გვიძევს: მომეტებული სოფლები ძალიან შეწუხებულნი არიან მამასახლისების არჩევის დროს თვით პოლიციის პრისტავისაგან და სხვა პირებისაგან, რომელნიც ამ სოფლებში მოიპოებიან და რომელნიც თუმცა არ ეკუთვნით გლეხთა დასს, მაგრამ ძალიან ცდილობენ ხოლმე ამ შემთხვევაში, იქონიონ რამე გავლენა გლეხებზედ. ვის შეუძლიან ამოიღოს ხმა. ერთი სურამმა გაბედა ხმის ამოღება და ისე საუბედუროდ გააშავეს, რომ მგონი თავის დღეში კრინტიც აღარა ქნას, რაც უნდა უწესოებას ხედავდეს ვისგანმე. საქმე იმაშია, რომ შარშან სურამში ორჯელ მოხდა მამასახლისის ამორჩევა. პირველად ძველ მამასახლისს აკოფოვს, კინჭი გაუშავეს და არუნოვი ამოარჩიეს. ეს ძრიელ ეწყინა თვით პოლიციის პრისტავს დ. და აკოფოვის მფარველებს და ამით, როგორც იყო, მოახერხეს მეორედ არჩევა. საკვირველი უფრო ის იყო, რომ მეორედაც მამასახლისის არჩევა დ. მიენდო, რომელსაც ცხადი იყო, რო ამ საქმეში პირი და ინტერესი ქონდა და ამიტომაც ისევ ძველი მამასახლისი ხალხის ძალა-უნებურად არჩეული იქმნა. ამ მეორე არჩევანში დიდი უწესოება მოხდა. მა „დროებამ" ცხადად გამოაშკარავა, მაგრამ მაზრის უფროსმა ყურიც არ ათხოვა. ამიტომაც ზომის კორრესპონდენციაზედ რომ მთავრობის ყურადღება იქმნა მიქცეული ყველას გაუკვირდა. დ. თურმე უნდოდა მაზედ დაწერილი კორრესპონდენციის სიტყვები გაექარვებინა ბორის მაზრის სამმართველოში: „ნეტა რა ყურს უგდებთ კორრესპონდენტის სიტყვებსაო მე მართალი ვარო"! მართალია თუ არა დ—ვი მე ამისა არავიცი, და ეს კი ჭეშმარიტება არის, რომ მკვლელი სურამიდან ხელებ გახსნილი იყო გამოგზავნილი და დავაჟაში შეუკრეს იმას ხელები. დ. თავის აზრით სატიველების საქმეშიაც მართალია, რომელიც სისხლის ს მართლის წესით არის წასული და რომელიც ბორის სასამართლოში ძევს, მაგრამ იქაც მართალი გამოვა თუ არა, მე ამისი არ ვიცი.

თუ ზომის კორრესპონდენციის საქმე ისე წავიდა, რომ მამასახლისი დაითხოვეს თანამდებობიდგან, დიდი სასარგებლოა, რომ მისი თანამდებობა არ გარდასცენ მის კანდიდატსა, არამედ ახლად აირჩიოს და ისიც არა დ—ის ზედამხედველობით, რადგანაც ახლანდელი მამასახლისის და მისი კანდიდატის არჩევაც უწესოდ იყო: 1) ხალხის დაფიცება და ხსენებული პირების არჩევა მოხდა არა კანცელარიაში, ან ეკკლესიაში არამედ კერძო პირის სახლში; 2) საზოგადოება შევიწროებულ იქმნა თვით პრისტავისაგან, ზოგიერთი ადგილობრივ, არა გლეხთა დარის მცხოვრებლებთაგან და სურამის მამასახლისის აკოფოვისაგან, რომელნიც თვით ხალხში ერივნენ და ცდილობდენ ზემოხსენებულის პირების სასარგებლოდ და 3) თუმცა ზოგნი უარს იყვნენ ამ არჩევანისა, მაგრამ დ. მაინც უკენჭოდ გაათავა საქმე.

გომელი.

რუსეთი

(გაზეთებიდან)

რადგანაც ამ უკანასკნელ ხანებში მეტად გავრცელდაო ყალბი კრედიტის ბილეთები, ზოგიერთ გრავიორებმა, რომელნიც სახელმწიფო ქაღალდებს ამზადებენ, წარუდგინეს ფინანსთა მინისტრს გასასინჯავად ახალი 5, 10 და 25 მანეთიანები. ამ ახალ ბილეთებს მართლა შესანიშნ[illegible]-გად მოხერხებული [illegible].

ამ ჟამად არსებული დადგინებანი სასულიერო ცენზურაზე, წინადადებაა შეიცვალოსო შემდეგად: სასულიერო ლიტერატურის საგანი გაიყოს ორ წყობად—ერთის მხრით იყოს უფრო ფასიანი და მეორეს—ნაკლებ ფასიანი თხზულებანი. პირველი გვარი თხზულებანი ისევ ისე იქმნებიან გარჩეულნი ცენზურასაგან, როგორც დღემდის ირჩეოდა, მეორე ჯვარ თხზულებათათვის კი შესდგება ესრედ წოდებული თვალის მდევნელი ცენზურა.

მოკლე მომავალშიო, გაზ. „რუსკი კურიერ"ის გაუგონია, სამხედრო პროგიმნაზიები გადაკეთდებიან მოსამზადებელ იუნკრების სასწავლებლად.

თფილისის სამკურნალო

ავათმყოფები მიიღებიან დილის რვა საათიდამ თორმეტ საათამდის.

ორშაბათს გარალევიჩი და ლისიცევი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში სიფილისტიკური და ხირურგიული ავათმყოფობისა; ბასუტოვი—ბებიაობის, ქალების და ყმაწვილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი ძარღვების სისუსტის და შინაგან ავათმყოფობისა.

სამშაბათს. მინკევიჩი—ხირურგიული ავათმყოფობისა; ლისიცევი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და ხირურგიული ავათმყოფობისა; ბასუტოვი—ბებიაობის, ქალების და ყმაწვილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი და დანიელ-ბეგოვი—ძარღვების სისუსტის და შინაგან ავათმყოფობისა.

ოთხშაბათს. ლისიცევი და მირამანოვი შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და ხირურგიული ავათმყოფობისა; ბასუტოვი—ბებიაობის ქალების და ყმაწვილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—ძარღვების სისუს-ავათმყოფობისა.

ხუთშაბათს. ლისიცევი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და ხირურგიული ავათმყოფობისა; ბასუტოვი—ბებიაობის, ქალების და

კაციანნი, მუხლ-დაბუხებულნი, ხელ-მეტატებულნი მიჰმართავდნენ, წავიდოდა მოიტანდა კოკებით იმ წყალსა, იბანებდნენ თუ არა, გამრთელებულნი წავიდოდნენ დიდი ნაწილნიო. ახლა ეს კაცი მომკვდარა და ეელარავის მიუგნიაო.

დილვირში ორიოდე ადგილს ეკკლესიები ყოფილა; გარნა ველარას ვპოვნით სახსოვარ წარწერილებასა. მხოლოდ ერთი დიდი სახსოვარი და დიდი შესანიშნი რამ დაშთენილა წარმართობისა დღემდის შეუმუსვრელად ჩვენის ისტორიისა. ეს გახლავსთ დილვრის მახლობელ გორის ყელში ჩამოჭრილი კლდის ძეგლი, ნახევარი კლდეა და ნახევარი კაცი. ამ ძეგლს დილვირელები და სხვანი ბებრის ქვას (ნანა ტაშს) ეძახიან. ამის გვერდით ისე სჩანს თითქო ყმაწვილი უდგიაო მუხლებთან ამოკრული და ძეგლს თითქოს თავზედ კასრი ადგიაო, ისე მოწყობილია ბუნებითად თუ ხელოვნობით; ზეიდგან კი ცოტა მომტვრეულივით სჩანს!

ამის თაობაზედ ვჰკითხე მოხუცებულთ და ზოგმა ასე მითხრა: საჭმელი წაულია კასრით მუშაში ყმაწვილიც თან ხლებია, ჯარის კაცნი მოხვევიან, უთხოვია ღმერთისგან: „ღმერთო, ოღონც ამათ ხელში ნუ ჩამაგდებ და გამაქვავეო!" უსმენია ღმერთს და გაქვავებულან ორნივეო! ზოგმა მითხრა: მარწყვის საკრებლად წასულა და გაქვავების დროს კასრი თავზედ შეუდგია და მიტომ აგრეაო. უველანი ნანა ტაშს (ბებრის ქვას) ეძახიან! აი ეს გახლავსთ სწორედ იმ ბოჩის ძეგლი, რომლის ტაძარი ბიჭვინტას იყო. ბოჩი მბოძია (სვე თუ ბედი), რომელიც წარმართთ თქმულებისაებრ ყოველ ღმერთებზედ თავი იყო და ყოველთ ასაზრდოებდა თავისი უხვი ნიჭიერებითა. ამის გამო ამ ხოზბას თავითგანვე სწოდებია მბოძხევი. ამის სახელი იქამდის მიაჩნდათ აფხაზებსა, რომ ადგილობრივი თავადნი ქრისტიანობისაც ბოცოს ირქმევდნენ. ამ ბოჩის მეორე სათაყვანო იყო ანოლი (ქაიყული) ქაზარჯისთან და მესამე ბიჭვინტა. ამას მესხები შინაურთაგან ერთი წლის ხბოს უმსხვერპლიდნენ და გარეულთაგან ირმის ხბოსა, ამის გამო ერთს ბოჩოლას ეწოდა და მეორეს ბოჩიკი.

ბერძნები ასე ზღაპრობდნენ სვებედზედა: „სვე-ბედი იყო ქალიშვილი ოკიანისა, ერთი ფერებისაგანი, რომელიც პერსეფლნესთან ჰკრეფდა ყვავილსა, ანაზდეულად აღიტაცა და ჩაირიცხა ღმერთების მფლობელად. ამას ხატავდნენ ხან დედა-კაცის სახითა ხელთ უკვდავების ქარასხი ეპყრა და თავზედ ცა ედგა, ხან ხატავდნენ ბებრის სახისას ერთ ხელში ცეცხლი ეკავა და მეორე ხელს წყალი და გვერდითაც ბრმა ყმაწვილი უდგა და ფეხთ ზედა-ფრთები ესხა და სხვ. ბერძნებიდგან რომაელებმა მიიღეს და ჩვენგან ბერძნებმა. ძლიერ შესანიშნაეია ჩვენის ისტორიის მასალად. კარგი იქნება დიალ, თუ ვინმე ამის ფოტოგრაფიას აიღებდეს. სიმაღლე ქვემო მხრით სამი საჟენი იქნება მოწმინდო სამრეკლოს სიმსხოა!

ვინმე მესხი.

ხიზაბავრა.

ემჭკილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—მარდების ავათმყოფობისა.

პარასკევს. მანკევიჩი — სირურგიული ავათმყოფობისა; ლისიცევი, მარამანოვი და დობილ-ბეგოვი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფობისა; ბასტუროვი—ბებიაობის, ქალების და ემჭკილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—მარდების სასუსტის ავათმყოფობისა.

შაბათს. ლისიცევი—შინაგან ავათმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავათმყოფობისა; ბასტუროვი—ბებიაობის, ქალების და ემჭკილების ავათმყოფობისა; ბაბაევი—მარდ-ს სუსტის ავათმყოფობისა.

ბანაკ [illegible]

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

ამით აცხადებს, რომ 18 ამ აგვისტოსა, დილით 12 საათ. გამგეობის დარბაზში იქნება გაჯიბრება იჯარით გასაცემ ქალაქის ადგილებისა ხის ბუდეებით, გასასყიდად ხილეულობისა მადნეულის წყლებისა სხვა-და-სხვა ადგილებში: გოლოვინის პროსპექტზე, გიმნაზიის ქუჩასთან 1, რეიტერის სახლთან 1, ოფიცერ სტანციის პირ-და-პირ ერთი, ალექსანდროვის ბაღთან 1, ერივნის მოედანზე 3, და ავლაბრის მოედანზე 1, სულ ცხრა ადგილი ბუდეებით. დაწვრილებითი პირობების შეტყობა შეიძლება გამგეობის კანცელარიაში ყოველ დღე დილ-დილაობით პირველ საათამდე. (3—1)

მაღაზია

სალიანის თევზეულისა

უცხადებს საზოგადოებას, რომ მან ახლად მიიღო სალიანში მარტში დაჭერილი თევზეული სხვადასხვა მომზადებული და ისყიდება წვრილად და მარტოობით. აქვე ისყიდება ყოველ დღე მოხარშული თევზეული. მაღაზია იმყოფება თამამშევის ქარვასლის ქვეშ. (12—8)

ნაფიცი ვექილი
სერგეი ვასილის ძე
ჩემესოვი
გადაიდა გოლოვინის პროსპექტზე ბატ. ბილოვის სახლებში (6—2)

ვაძლევ დღიურად და თვეობით იაფათ მებლირიოვან ოთახებს, სახელად
„ლივადია"
გოლოვინის პროსპექტზედ. (20—15)

დაიბეჭდა და ისყიდება გრ. ჩარკვიანის ქართული წიგნის მაღაზიაში:
თამარ დედოფალი
შედგენილი
ქ. ბ—შვილისაგან
გამოცემა
ზაქ. ჭიჭინაძისაგან
ფასი ერთი აბაზი.

მოსეს ვართანიანცის
სტამბაში
მიღებულია ახალი რუსული, სომხური და ბევრი სხვა ენების შრიფტ. სხვათა შორის მიღებულია ქართული შრიფტი.
მიიღებს ყოველ გვარი შეკვეთა-ბეჭდვა წიგნებისა ჟურნალ-გაზეთებისა და სხვ. (5—2)

დაიბეჭდა და ისყიდება
ყარამანიანი
მეთხუთმეტე ნაწილი
მსურველთ შეუძლიათ მოითხოვონ [illegible] ნაწილიდამ ვიდრე უკანასკნელ ნაწილამდის მელიქოვის სტამბაში ბატონ ნიკოლოზ კობალაძესთან.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНЫЙ ЖУРНАЛЪ
ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ
Издаваемый въ г. Тифлисѣ
(годъ второй)
Открыта полугодовая подписка на журналъ съ 1 Іюля 1882 г. по 1 января 1883 года
Цѣна за полгода 6 руб.
Кромѣ того можно подписаться на 3 м-ца 3 р. 20 к. на 1 м-цъ 1 р. 20 к. Подписка принимается съ 1 числа каждаго мѣсяца и не далѣе конца года.
Полугодовые подписчики могутъ вносить при подпискѣ 3 р. и черезъ мѣсяцъ еще 3 руб.
Подписка принимается въ г. Тифлисѣ въ Администраціи журнала, Сололакскаа улица д. № 10 и въ Москвѣ и въ С.-Петербургѣ въ книжныхъ магазинахъ И. И. Анисимова. (6—5)

ინგლისის მაღაზიაში ახლად მიღებულია დიდ ძალი ჩაი პირველი მოკრეფისა 30% უკეთესი, ვიდრე სხვაგან. **იქვე იყიდება:** პაპ-ესინა 40 კაპ. დაწყებული; სტაქნები, ბაკლები 10 კაპ—დამ; პადნოსები 5 კ.—დამ, მურაბა და ალბომები ნახევარ ფასად და სხვ. (100—99)

ხაალი ქართული
ქარაბადინი
ისყიდება ტფილისში: შავერდოვის და გრიქუროვის წიგნების მაღაზიებში; ქუთაისში: მერაბოვის და ჭილაძის წიგნების მაღაზიებში.
ფასი ყდიანის ერთი მანეთი.

გრიქუროვის წიგნის მაღაზიაში (ბალის პირ-და-პირ) და ბ-ნი ივანეს ხაიანთან (ოკრუჟნის სუდის ქვემოთ) ისყიდება წერა-კითხვის საზოგადოების გამოცემა:
წითელი ფურანი, ფასი 15 კ.
ხატური — — — 10 კ.

დაიბეჭდა და ისყიდება გრ. ჩარკვიანის ქართული წიგნის მაღაზიაში
სახსოვარი
ბატონიშვილის ალექსანდრესის ირაკლის ძის გარდაცვალებაზე
შეკრებილი და გამოცემული
ზ. ჭიჭინაძისაგან
ფასი სამი შაური.

ქართველ ქალებისაგან ნათარგმნი
მოთხრობანი
წიგნი მეორე.
ისყიდება ტფილისში: შავერდოვთან, ჩარკვიანთან და გრიქუროვის წიგნის მაღაზიაში (ბალის პირ-და-პირ).
ქუთაისში: ჭილაძის და ნიკოლაძის მაღაზიაში.
გორში: მ. პეტრესელიძესთან.

დაიბეჭდა და გამოვიდა ახალი სომხური წიგნი
მწყემსის სტვირი
ლექსები, სიმღერები და ზღაპრები
ცნობის-მოყვარე ყმაწვილებისთვის სკოლაში და შინ საკითხავად
ალაიანცისა
გამოცემა გ. მ. შავერდოვის გაზეთის სააგენტოსი.
ფასი ერთი აბაზი
(10—4)

დაიბეჭდა და ისყიდება გრ. ჩარკვიანის ქართული წიგნის მაღაზიაში
მამულის
საერთო მფლობელობაზე
თხზულება
ანტონ ფურცელაძისა
გამოცემული
ზაქარ ჭიჭინაძისაგან.
ფასი თითო წიგნისა ერთი აბაზი

დაიბეჭდა, გამოვიდა და ისყიდება ტფილისის წიგნის მაღაზიებში [illegible]
[illegible] გამოცემული ი. რ. ერისთავისა.

ისყიდება
ტფილისის წიგნის მაღაზიებში ახლად გამოსული რუსულ ენაზე წიგნი:
Грузинскія крестьянскія грамоты, крѣпостные и судебные акты, грамоты и письма грузинскихъ и персидскихъ царственныхъ особъ. (Матеріалы для исторіи древней грузіи).
сост. Д. П. Пурцеладзе.
ქუთაისში ისყიდება [illegible] მაღაზიაში.
ფასი ერთი მანეთი.

ტაქსა
საქვებზე ხორაგეულებათა, რომელნიც იყიდებიან ტფილისის ბაზრებში, [illegible] ნებში და დაწესებულია 1 აგვისტოდან 15 აგვისტომდის.

გამომცხვარი პური: ხორბლის ფქვილისა:
პირველის ხარისხის—1 გირ. 5
მეორის „ —1 გირ. 3½
მესამის „ —1 გირ. —
იმავე ფქვილ. თორნეში გამომცხვარი:
პირველის ხარისხის—1 გირ. 5½
მეორის „ —1 გირ. 4
ჭვარის-მამის პური:
პირველ ხარის. ლავაში 1 გირ. 6
მეორის „ „ —1 გირ. 5
მესამის „ „ —1 გირ. 4½
ძროხის ხორცი:
პირველის ხარისხის —1 გირ. 9
მეორის „ —1 გირ. 7
სუკი — — —1 გირ. 15
ცხვრის ხორცი 1 გირ. 10
ღორის ხორცი:
პირველი ხარისხის —1 გირ. —
მეორის „ —1 გირ. —

გამოვიდა ცალკე წიგნათ
დრამა
სამშობლო!
ისყიდება შავერდოვის სააგენტოში.
ფასი 60 კაპ. (20—14)

ბიბლიოგრაფიული განცხადება.

ბუნების კარი, ანუ ყრმათათვის საკითხავი წიგნი უმცროსს კლასებში სახმარებელი, შედგენილი ი. გოგებაშვილისაგან, დაიბეჭდა მეოთხე შეცვლილი გამოცემა და ისყიდება გრიქუროვის წიგნის მაღაზიაში, კუკიის ხიდის ყურთან. ფასი თხუთმეტი შაური. სასწავლებლებს და კერძო პირებს, რომელნიც იყიდიან ნაღდს ფულზედ ერთად თხუთმეტს ეგზემპლიარისა, ანუ მომეტებულსა, დაეთმობა ეგზემპლიარი თოთხმეტ შაურად; ვინც ოც-და-ათს ეგზემპლიარს იყიდის, წიგნი მიეცემა ცამეტ შაურად. ყდისათვის უნდა დაემატოს სამი შაური.

კარტა საქართველოსი, მეორე შევსებული გამოცემა; ისყიდება იმავე მაღაზიაში. ფასი სამი აბაზი; ვინც ათს ეგზემპლიარს იყიდის, კარტა მიეცემა თერთმეტ შაურად, ოცი ეგზემპლიარის მყიდველს—ათს შაურად.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 13 Августа 1882 г. Типографія Меликова გამომცემელი ს. მელიქიშვილი. რედაქტორი ს. მესხი